

Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Aygül Çelik, Fatma Kübra Çelen, Süleyman Sadi Seferoğlu

Hacettepe Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara
aygulcelik@hacettepe.edu.tr, kcelen@hacettepe.edu.tr, sadi@hacettepe.edu.tr

Özet: Ortaya çıkış amacı iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olan İnternetin kullanımının çok hızlı bir şekilde yaygınlaşması beraberinde bazı sorunları getirmiştir. Bu sorunlardan birisi de internet bağımlılığıdır. İnternet bağımlılığı çağımızın karşı karşıya kaldığı ve toplumun sağlığını olumsuz etkileyebilecek önemli problemlerden biridir. Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında elverişli yöntemle ulaşılan Ankara'nın iki merkez okulunda öğrenim görmekte olan 6. 7. ve 8.sınıfta okuyan toplam 207 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Young [31] tarafından geliştirilen ve Bayraktar [6] tarafından uyarılma çalışmaları yapılan "İnternet Bağımlılığı Ölçeği"; kişisel bilgiler için ise araştırmacılar tarafından geliştirilmiş "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin analizinde demografik veriler için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin farklı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ise Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H testi ile test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin geneli kapsamında öğrencilerin %62,3'ünün (n=129) "semptom göstermeyenler" grubunda yer aldığı, % 30'unun (n=62) "sınırlı semptom gösterenler"; %7,7'sinin ise (n=16) "internet bağımlılığı" grubunda yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: İnternet, bağımlılık, çocuk, teknoloji, eğitim

Investigation Of Secondary School Students' Internet Addiction Levels in Terms of Different Variables

Abstract: Nowadays, the use of internet technologies in almost every area of our lives has become a necessity. Technology, as well as the convenience it offers to individuals that may adversely affect the daily life also brings some problems. Internet addiction problem is one of them. Although the purpose of the emergence of the Internet is to improve communication and to facilitate the sharing of information very quickly, the widespread use of the Internet has caused some problems. Internet addiction is one of those problems. Internet addiction faced by our era and could adversely affect the health of the community is one of the major problems. In this study, it was aimed to determine secondary school students' internet addiction level. In addition, internet addiction levels with variables such as age, gender, parents' education level and socio-economic status, owning a computer were examined. The working group of the study consisted of 207 students who studied in 6th, 7th and 8th grades in the academic year of 2012-2013 in Ankara. As data collection tool, "Internet Addiction Scale" which was developed by Young [31] and adapted to Turkish by Bayraktar [6] and Personal Information Form" which was developed by the researchers were used. In data analysis, descriptive statistics were used for demographic data. The Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test were tested whether students' internet addiction levels differed significantly according to different variables. According to the results it is observed that 62.3% of students (n=129) fell into "asymptomatic" group, %30 of students (n=62) in "limited symptomatic" group and 7.7% of students (n=16) in "internet addiction" group.

Keywords: Internet, addiction, children, technology, education

1. Giriş

İnternet, insanların her türlü bilgiye çok kısa bir zamanda ulaşmasını ve diğer insanlarla çok hızlı bir şekilde iletişim kurabilmesini sağlayarak insan yaşamına önemli katkılar getiren bir iletişim aracıdır [10]. Bu nedenle günümüzde internet teknolojilerinin kullanımı neredeyse yaşamımızdaki her alanda bir zorunluluk haline gelmiştir. Teknoloji, bireylere sunduğu kolaylıkların yanı sıra günlük yaşantıyı olumsuz etkileyebilecek problemleri de beraberinde getirmektedir. İnternet bağımlılığı problemi de bunlardan biridir. Ortaya çıkış amacı iletişimi arttırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmak olan İnternetin kullanımının çok hızlı bir şekilde yaygınlaşması internet bağımlılığının ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnternet bağımlılığı çağımızın karşı karşıya kaldığı ve toplumun sağlığını olumsuz etkileyebilecek önemli problemlerden biridir.

Bağımlılık kavramı, genellikle alkol, eroin gibi kimyasal madde kullanımı ile ilişkili olarak kullanılmaktadır [7]. “İnternet bağımlılığı” terimi ise ilk kez psikiyatrist Dr. Ivan Goldberg tarafından patolojik internet kullanımını tanımlamak için kullanılmıştır [3]. Young da patolojik kumar oynama ölçütlerini temel alarak internet bağımlılığı ölçütlerini belirlemiştir. Young, internet bağımlılığı tanısı konulabilmesi için tanımlanan sekiz ölçütten beşinin karşılanmasını yeterli görmüştür [1]. Bu ölçütler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

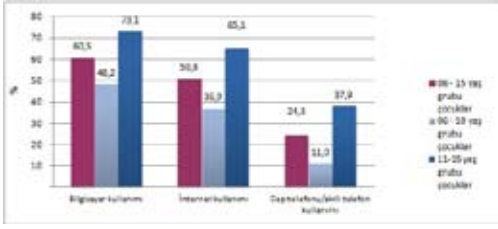
- İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb),
- İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma gereksinmesi duyma,
- İnternet kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
- İnternet kullanımının azaltılması ya da ta-

mamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük veya kızgınlık hissedilmesi,

- Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
- Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
- Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
- İnterneti sorunlardan kaçmak veya olumsuz duygulardan (örneğin, çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma.

Aşırı internet kullanım davranışlarını betimlemek için internet bağımlılığının yanı sıra [28], [32] problemleri internet kullanımı ([24], [9], [29] patolojik internet kullanımı ([21] ve internet davranış bağımlılığı [13] gibi farklı kavramların kullanıldığı da görülmektedir. Bu bakış açılarından da anlaşılacağı gibi İnternet bağımlılığı farklı boyutlarla ele alınarak farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Türkiye’de internet ve bilgisayar kullanımı ile ilgili veriler incelendiğinde, bilgisayar ve internet kullanımının hızla arttığı görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması [26] sonuçlarına göre 2013 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanımını %47.4’ten %48.9’a yükseldiği görülmektedir. Türkiye genelinde hanelerin internete erişim oranının ise %49,1’e ulaştığı saptanmıştır. TÜİK tarafından gerçekleştirilen Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı araştırması ilk defa 6-15 yaş grubu çocukları da içerecek şekilde genişletilmiştir. Bu araştırmada, farklılıkları gözlemleyebilmek için 6-10 ve 11-15 yaş grubu ayırımında bilgisayar, internet ve cep telefonu kullanımı ve bunların kullanım sıklığı irdelenmiştir. Araştırma sonucuna göre bilgisayar kullanmaya ortalama 8 yaşında başladığı görülmektedir. İnternet kullanımına başlama yaşının ise 9 olduğu saptanmıştır.

Şekil 1: TÜİK hane halkı (6-15 yaş) bilişim teknolojileri kullanımı sonuçları.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması [26].

06-15 yaş grubundaki çocukların %24,4'ü kendi kullanımına ait bilgisayara sahip iken, %13,1'inin cep telefonuna ve %2,9'unun oyun konsoluna sahip olduğu görülmektedir. Bu araştırma çocukların teknolojiyle erken yaşlarda tanıştıklarını ve bu teknolojilerle iç içe olduklarını göstermektedir.

Alanyazına bakıldığında internet bağımlılığı ve problemlerli internet kullanımı konusunda farklı açılardan ele alınan birçok araştırma olduğu görülmektedir. Bu araştırmalar daha çok öğretmenlere [18], [25] ve üniversite öğrencilerine [27], [2] yönelik çalışmalardır. Öğretmenlere yönelik çalışmalarda, problemlerli internet kullanımı konusunda öğretmen görüşleri, problemlerli internet kullanımının farklı değişkenlerle incelenmesini içeren çalışmalar yer almaktadır. Bazı araştırmalarda ise internet bağımlılığının; depresyon, öz saygı, yalnızlık, zorbalık eğilimleri ve zaman yönetimi gibi değişkenlerle ilişkileri incelenmiştir. Bazı araştırmalarda [22], internet kullanım davranışının, kişilik özelliklerinin ve psikolojik bozuklukların internet bağımlılığının ortaya çıkmasında etken olduğu görülmektedir.

Sağlıklı bir toplumun oluşturulabilmesi için toplumu oluşturan bireylerin sağlığını etkileyecek olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin alınması gerekmektedir. Toplum sağlığını olumsuz etkileyen internet bağımlılığı

ğlı problemi konusunda, çocuklara ve ergenlere yönelik bu konuyu farklı açılardan ele alan çalışmalarla karşılaşılmaktadır. Çocuklarla ilgili yapılan çalışmalara [14] bakıldığında ise uzun süre internet kullanan ve zamanını bilgisayar oyunları ile geçiren çocukların sosyal gelişimlerinin önemli ölçüde gerilediği görülmektedir. Bu çocukların aynı zamanda öz güvenlerinin düşük, sosyal anksiyete düzeylerinin ve agresif davranışlarının yüksek olduğu da söylenebilir. Yine çocuklara ve ergenlere yönelik çalışmalar incelendiğinde, internetin hangi amaçla kullanıldığı; hangi aktivitelerin ne kadar süre kullanıldığı ve bunların internet bağımlılığı ile ilişkilerinin incelendiği görülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İnternet bağımlılığı, her yaşta görülebilmeye karşın, en büyük risk grubu 12-18 yaş arası gençlerdir [5]. Çocuklar, interneti çok sık kullanmaları nedeniyle henüz psikolojik olgunluğa erişemedikleri için, internet bağımlılığı geliştirme açısından potansiyel bir grup olduğu söylenebilir. TÜİK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri araştırma sonucuna göre [26] internet kullanım yaşının 9 olduğu görülmektedir. Özellikle ilköğretim öğrencilerinin internet kullanımı konusundaki bilinç düzeyleri de dikkate alındığında bu sorunun nasıl bir tehlike olabileceği daha iyi anlaşılır. Bu araştırmada, ortaokulda öğrenimini sürdüren öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmış ayrıca internet bağımlılık düzeylerinin yaş, cinsiyet, ailenin eğitim ve sosyo-ekonomik durumu gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışmanın ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı konusundaki var olan durumunu ortaya çıkarması ve bu konuda eğitsel anlamda alınabilecek önlemlerle ilgili önerileri açısından alanyazına katkı getireceği düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermekte midir?

Bu sorudan hareketle aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

- Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılıkları hangi düzeydedir?
- Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin ebeveyn eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Bu araştırma betimsel tarama çalışmasıdır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalar için uygun bir modeldir. Betimsel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkındaki genel yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir [19].

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında elverişli yöntemle ulaşılan Ankara'nın iki merkez okulunda öğrenim görmekte olan 6. 7. ve 8.sınıfta okuyan toplam 207 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılan kız öğrenci sayısı 107 (%51,7) iken erkek öğrenci sayısı 100'dür (%48,3). Sınıf düzeyleri açısından incelendiğinde 92 öğrencinin 6. sınıfta, 49 öğrencinin 7. sınıfta ve

66 öğrencinin de 8. sınıfta olduğu belirlenmiştir. Bilgisayarı olmayan öğrenci sayısı 41 iken, bilgisayarı olan öğrenci sayısının 166 olduğu görülmüştür. Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%80,2) evinde bilgisayara sahip olduğu görülmüştür. İnternete erişim durumları incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının (%61) internete erişiminin olduğu belirlenmiştir ($f=126$).

Öğrencilerin internete erişimlerinin nereden olduğuna ilişkin kişisel bilgi formunda yer alan maddelere verilen cevaplar incelendiğinde; öğrencilerin büyük bir kısmının evlerinden internete eriştikleri görülmüştür (%67,6), bunu sırasıyla internet kafeden erişim (%17,4), okuldan erişim (%9,2) izlemektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin interneti çoğunlukla araştırma (%46,9) ve eğlence amaçlı (%41,1) kullandıkları belirlenmiştir. Anne-baba eğitim durumları incelendiğinde ise genellikle ebeveyn eğitim durumunun genellikle ilköğretim düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu oranlar sırasıyla %61,4, %44'dür. Son olarak; araştırmaya katılan öğrencilerin ekonomik durumlarının çoğunlukla orta düzeyde olduğu görülmüştür (%80,2). (Bkz. Çizelge 1.)

2.2. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak Young [31] tarafından geliştirilen ve Bayraktar [6] tarafından uyarlanma çalışmaları yapılan "İnternet Bağımlılığı Ölçeği", kişisel bilgiler için ise araştırmacılar tarafından geliştirilmiş "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 15.0 sürümü ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde demografik veriler için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılık seviyelerinin farklı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği ise Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi ile test edilmiştir.

Değişkenler	Seçenekler	f	%
Cinsiyet	Kız	107	51,7
	Erkek	100	48,3
	Toplam	207	100
Sınıf Düzeyi	6.Sınıf	92	44,4
	7.Sınıf	49	23,7
	8.Sınıf	66	31,9
	Toplam	207	100
Bilgisayara Sahip Olma Durumu	Evet	166	80,2
	Hayır	41	19,8
	Toplam	207	100
İnternete Erişim Durumu	Var	126	60,9
	Yok	81	39,1
	Toplam	207	100
İnternete Erişim Ortamı	Ev	140	67,6
	İnternet Kafe	36	17,4
	Okul	19	9,2
	Diğer	12	5,8
	Toplam	207	100
İnterneti Kullanım Amaçları	Araştırma amaçlı (ödev yapma vb)	97	46,9
	Eğlence Amaçlı (oyun, vb.)	85	41,1
	İletişim Amaçlı (e-posta)	21	10,1
	Ticaret Amaçlı (alışveriş, vb.)	0	0
	Kullanmıyorum	4	1,9
	Toplam	207	100
	Okuma yazması yok	11	5,3
Anne Eğitim Durumu	İlköğretim	127	61,4
	Lise	57	27,5
	Üniversite	12	5,8
	Toplam	207	100
Baba Eğitim Durumu	Okuma yazması yok	2	1,0
	İlköğretim	91	44,0
	Lise	86	41,5
	Üniversite	28	13,5
	Toplam	207	100

Çizelge 1. Katılımcılarla İlgili Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Bilgisayar ve İnternete Erişim, Ekonomik Durumlar, İnterneti Kullanım Amaçları ve Ebeveyn Eğitim Düzeylerine İlişkin Değerlerin Dağılımı

3. Bulgular ve Yorum

Verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular alt problem sırasına göre sunulmaktadır. Bulgular sunulurken bulgularla ilgili değerlendirilmelere de yer verilmiştir.

3.1. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları Hangi Düzeydedir?

Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini belirlemek için öncelikle toplam puanlara ilişkin kategoriler belirlenmiştir. Bu doğrultuda 80 ve üzeri puan alanlar “İnternet bağımlısı” olarak tanımlanmaktadır. 50–79 puan arası alanlar “Sınırlı Semptom gösterenler”, “50 puan ve altı “ alanlar “Semptom Göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır [6]. Yapılan analiz sonuçlarına göre ölçeğin geneli kapsamında toplam puanların ortalaması 50,12; standart sapmanın ise 21,58 olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcıların %62,3’ünün (n=129) “semptom göstermeyenler” grubunda olduğu görülmektedir. Üzerinde durulması gerek nokta ise katılımcıların % 30’unun (n=62) “sınırlı semptom gösterenler”; %7,7’sinin ise (n=16) “internet bağımlılığı” grubunda yer almasıdır (Bkz. Çizelge 2). İnan’ın [15] internet bağımlılığı ile ilgili yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Aynı konuda yapılan farklı araştırmalarda ise internet bağımlılık düzeylerinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu araştırmalardaki internet bağımlılık oranlarındaki farklılıklar [6], [17], [16], yürütülen çalışmalardaki farklı faktörlerin etkisine bağlı olarak değişkenlik gösterebildiği söylenebilir.

Seviyeler (f/%)					
Semptom Göstermeyenler		Sınırlı Semptom Gösterenler		İnternet Bağımlısı	
129	%62,3	62	%30,0	16	%7,7

Çizelge 2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Sınıf Düzeyine Göre Farklılık Göstermekte midir?

Öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için tek yönlü varyans analizinin kullanılması öngörülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarının normal dağılım göstermediği bulunmuştur (İstatistik=0,118; df=207; p=0,000; p<0,05). Ayrıca puanların bağımlı değişkende etkisinin araştırılan sınıf düzeyi faktörün her bir düzeyinde normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Araştırma verilerine normallik testi uygulandığında, sınıf düzeyi değişkeninin üç grup (6., 7. ve 8. sınıflar) için de verilerin normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testinden elde edilen verilere göre p<0,05 olduğundan normallik sağlanamamıştır (Bkz. Çizelge 3). Normal dağılmayan verilere parametrik bir test olan tek yönlü varyans analizi uygulanamayacağından, parametrik olmayan bir test olan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

İnternet Bağımlılığına İlişkin Toplam Puanlar	Sınıf	İstatistik	df	p
	6.Sınıf	,141	92	.000
	7.Sınıf	,936	49	.010
	8.Sınıf	,108	66	.055

Çizelge 3. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları (Sınıf Düzeyi)

İnternet bağımlılık düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Çizelge 4'teki gibidir. Bu çizelge incelendiğinde internet bağımlılığıyla ilgili 6., 7. ve 8. sınıfların görüşleri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$\chi^2(2)= 8,262$; p=0,016; p<0,05]. Sıra ortalamalarına bakıldığında 8. sınıf öğrencilerinin internet bağımlılığına ilişkin toplam puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bulgu farklı araştırmalarda elde edilen bulgularla [8], [11], [15] benzerlik göstermektedir.

Bir başka araştırmada [12] ise 6. sınıfta okuyan öğrencilerin bilgisayar kullanma sıklıklarının daha fazla olduğu bulunmuştur. İnternet bağımlılık düzeyindeki farklılığın nedeninin yaştan kaynaklandığı söylenebilir. Farklı yaş grubundaki öğrencilerin önceliklerine bağlı olarak interneti kullanma alışkanlıklarındaki farklılıklar olabileceği yargısına ulaşılabılır.

Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
6.sınıf	92	95,13	2	8,262	0,016
7.sınıf	49	97,16			
8.sınıf	66	121,45			

Çizelge 4. Sınıf Düzeyi Değişkeni İçin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

3.3. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Farklılık Göstermekte midir?

Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların ekonomik duruma göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik olmayan bir test olan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Çünkü puanların bağımlı değişkende etkisi araştırılan faktörün her bir düzeyinde normal dağılım göstermediği görülmüştür (Bkz. Çizelge 5)

İnternet Bağımlılığına İlişkin Toplam Puanlar	Ekonomik Durum	İstatistik	df	p
	Düşük	,764	15	.001
	Orta	,114	166	.000
	Yüksek	,925	26	.060

Çizelge 5. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları (Ekonomik Durum)

İnternet bağımlılık düzeylerinin ekonomik duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Çizelge 6'daki gibidir. Öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlar ekonomik durumlarına göre farklılık göster-

memektedir [$\chi^2(2)= 2,768$; $p=0,251$; $p>0,05$]. Balta ve Horzum'un [4] yaptıkları çalışmanın sonucu bu bulguyu destekler niteliktedir. Bayraktar'ın [6] yapmış olduğu çalışma da sosyo-ekonomik durumun yükselmesiyle birlikte internet kullanımının artması yönündedir.

Ekonomik Durum	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
Düşük	15	83,13	2	2,768	0,251
Orta	166	104,10			
Yüksek	26	115,42			

Çizelge 6. Ekonomik Durum Değişkeni için Kruskal Wallis Testi Sonuçları

3.4. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?

Öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik olmayan bir test olan Man-Whitney U analizi uygulanmıştır. Çünkü toplam puanların bağımlı değişkende (internet bağımlılığı) etkisi araştırılan cinsiyet faktörünün her bir düzeyinde normal dağılım göstermediği görülmüştür (Bkz. Çizelge 7.)

İnternet Bağımlılığına İlişkin Toplam Puanlar	Faktörler	İstatistik	df	p
	Kız	,138	107	.000
	Erkek	,105	100	.009

Çizelge 7. Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi Sonuçları (Cinsiyet)

Man-Whitney U testi analiz sonuçlarına göre; öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=4149,500$; $p=0,005$; $p<0,05$). Sıra ortalamasına bakıldığında erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür (Bkz. Çizelge 8). Alanyazında bu sonucu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır ([30]; [4]; [15]; [23]). Bu veriler dikkate alındığında erkeklerin kızlara

göre internet bağımlılığı konusunda daha riskli bir durumda olduğu söylenebilir.

Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
Kız	107	92,78	9927,50	4149,500	0,005
Erkek	100	116,01	11600,50		

Çizelge 8. Cinsiyet Değişkeni için Mann-Whitney U Testi Sonuçları

3.5. Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Ebeveyn Eğitim Durumuna Göre Farklılık Göstermekte midir?

Ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların anne eğitim durumu açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Çünkü İnternet bağımlılığına ilişkin puanların anne eğitim durumu faktörünün her bir düzeyinde normal dağılım göstermediği görülmüştür. Çizelge 9'daki verilere göre iki grup için $p<0,05$ olduğundan normallik sağlanamamıştır.

İnternet Bağımlılığına İlişkin Toplam Puanlar	Anne Eğitim Durumu	İstatistik	df	p
	Okuma yazması yok	,885	11	.120
	İlköğretim	,109	127	.000
	Lise	,123	57	.002
	Üniversite	,894	12	.134

Çizelge 9. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları (Anne Eğitim Durumu)

Anne eğitim durumuna göre ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Çizelge 10'daki gibidir. Bu çizelge incelendiğinde anne eğitim durumlarına göre öğrencilerin internet bağımlılık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$\chi^2(2)= 3,292$; $p=0,349$; $p>0,05$]. Annenin eğitim düzeyinin yanı sıra

anneninin çalışıp çalışmaması ve farklı faktörlerin de bu sonucu etkileyebileceği düşünülebilir. Benzer konuda yapılan farklı bir çalışmada [15] ise annenin eğitim düzeyinin yükselmesiyle internet bağımlılığının arttığı gözlenmiştir.

Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
Okuma yazması yok	11	106,00	3	3,292	0,349
İlköğretim	127	98,34			
Lise	57	115,51			
Üniversite	12	107,42			

Çizelge 10. Anne Eğitim Durumu Değişkeni İçin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Baba eğitim durumu açısından ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin farklılaşma durumlarını ortaya koymak için de Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Öncelikle İnternet bağımlılığına ilişkin puanların baba eğitim durumu faktörünün her bir düzeyinde normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu doğrultuda Çizelge 11'deki verilere göre üç grup için $p < 0,05$ olduğundan normallik sağlanamamıştır.

	Baba Eğitim Durumu	İstatistik	df	p
İnternet Bağımlılığına İlişkin Toplam Puanlar	Okuma yazması yok	-	2	-
	İlköğretim	,136	91	.000
	Lise	,116	86	.006
	Üniversite	,894	28	.003

Çizelge 11. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları (Baba Eğitim Durumu)

İnternet bağımlılık ölçeğinden alınan puanların baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal Wallis testi sonuçları Çizelge 12'deki gibidir. Bu çizelge incelendiğinde baba eğitim durumlarına göre öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir

$[\chi^2(2) = 1,057; p = 0,788; p > 0,05]$. İnan'ın [15] yaptığı çalışma bu bulguyu destekler niteliktedir. Babanın anneye göre çocuk üzerinde denetim konusunda daha az etkisinin olmasının bu sonuçta etkili olduğu düşünülebilir. Alanyazında, baba eğitim durumunun internet bağımlılığı konusunda önemli bir yordayıcı olduğu sonucunu bulan araştırmalar da bulunmaktadır [20].

Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	p
Okuma yazması yok	2	133,00	3	1,057	0,788
İlköğretim	91	100,87			
Lise	86	104,51			
Üniversite	28	110,54			

Çizelge 12. Baba Eğitim Durumu Değişkeni İçin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

4. Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, cinsiyetin internet bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Bu bulgu doğrultusunda, bilinçli internet kullanımı konusunda çocukların erken yaşlarda bilgilendirilmelerinin önemli olduğu vurgulanabilir. Öte yandan okullarda verilecek bilinçli internet kullanımı konusundaki eğitimlere anne ve babaların da dahil edilmeleri gerektiği önerilebilir. Ayrıca internet bağımlılığının nedenleri üzerinde durulmalıdır. İnternetin yararlı bir iletişim aracı olarak kullanılmasında özellikle eğitim kurumlarında bu konular yeniden gözden geçirilmelidir. Özellikle araştırmada katılımcıların bir kısmının "internet bağımlısı" olarak saptanması nedeniyle okullarda rehberlik servislerinde bu konuda çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

Ailelerin çocuklarının internet kullarımlarını bilinçli bir şekilde takip etmeleri onların sağlıklı birey olarak gelişimleri için oldukça önemlidir. Bu durum aynı zamanda ailelerin de bu çağ mucizesi internet hakkında oldukça bilinçli olmalarını gerektirir. Aksi takdirde internet başında gereksiz fazla zaman geçirme

hem fiziksel hem de ruhsal bir takım olumsuz etkilere sebep olacaktır. Teknolojinin giderek daha da hızlı geliştiği ve yaygınlaştığı bu dönemde toplumun gelişmesinde ve yeniliklere uyum sağlamasında ve ayrıca ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların önüne geçilmesinde en büyük görev, eğitimcilerde düşmektedir [18].

Elde edilen sonuçlara bakılarak okullarımızda verilen bilgisayar derslerinde güvenli internet kullanımı hakkında öğrencilere daha geniş bilgiler verilmesi tavsiye edilebilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular, çalışma grubunun özellikleri ile sınırlı olduğundan bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda farklı okullarda okuyan öğrencilerle daha kapsamlı bir araştırma yapılması önerilebilir.

5. Kaynaklar

[1] Arısoy Ö. (2009). İnternet bağımlılığı, Dürtü Kontrol Bozuklukları. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 1(1) , 343-403.

[2] Ata, E. E., Akpınar, Ş. ve Kelleci, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin problemlili İnternet kullanımı ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki. **TAF Preventive Medicine Bulletin**, 10(4), 473-480.

[3] Balcı, Ş. ve Birol, G. (2009). Üniversite öğrencileri arasında İnternet bağımlılığı ve İnternet bağımlılığının profili. **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi**, 6(1), 5-29.

[4] Balta, C. Ö. ve Horzum., M. B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 41(1), 187-205.

[5] Bayhan, V. (2011). Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya Örneği). **13. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri**, ss. 917-924. İnönü Üniversitesi, Malatya.

[6] Bayraktar, F. (2011). **İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.

[7] Beyazyürek, M. ve Şatır, T. T. (2000). Madde kullanım bozuklukları. **Psikiyatri Dünyası**, 4: 50-56.

[8] Brenner, V. (1997). Psychology of computer use: XLVII. Parameters of internet use, abuse and addiction: The first 90 days of the internet usage survey. **Psychological Reports**, 80(3), 879-882.

[9] Ceyhan E, Ceyhan A., A, Gürcan A. (2007). Problemlili internet kullanımı ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) Dergisi**, 7, 387-416.

[10] Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 15(2), 109-116.

[11] Chung, H. K., & Kim, K. H. (2004). İnternet addiction, social support and psychological factors in adolescents. **Korean Journal Child Health Nursing**, 10(4), 406-412.

[12] Ekici, G., Uzun, N. ve Sağlam, N. (2010). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar kullanma sıklığına bağlı olarak bilgisayara yönelik tutumlarındaki değişimin değerlendirilmesi. **İlköğretim Online**, 9(2), 658-667.

[13] Hall A. S., & Parsons, J. (2001). İnternet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. **Journal of Mental Health Counseling**, 23(4), 312-327.

[14] Horman, J. P., Hansen, C. E., Cochian, M. E., & Lindsey, C. R. (2005). Liar, liar: İnternet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. **Cyber Psychol Behav.** 8(1), 1-6.

[15] İnan, A. (2010). **İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

[16] Jang, K. S., Hwang, S. Y., & Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. **The Journal of School Health**, 78(3), 165-171.

[17] Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T., & Rimpela, A. (2004). Internet addiction? Potentially problematic use of the internet in a population of 12-18 year old adolescents. **Addiction Research and Theory**, 12(1), 89-96.

[18] Karaman, K. ve Kurtoğlu, M. (2009). Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri. **11. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri**, ss. 641-650. Şanlıurfa.

[19] Karasar, N. (2006). **Bilimsel araştırma yöntemi**. Nobel yayın Dağıtım, Ankara.

[20] Kayri, M. ve Günüş, S. (2010). Türkiye'deki ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini etkileyen bazı faktörlerin karar ağaçları yöntemleri ile incelenmesi. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 10(4), 2465-2500.

[21] Morahan-Martin J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. **Computers in Human Behavior**, 16(1), 13-29.

[22] Morahan-Martin, J. (2005). Internet abuse: Addiction? Disorder? Symptom? Alternative explanations? **Social Science Computer Review**, 23(1), 39-48.

[23] Scherer, K., & Bost, J. (1997). Internet use patterns: Is there internet dependency on campus? **American Psychological Association**, Chicago, Illinois.

[24] Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E. Jr., Khosla, U. M., & McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use. **Journal of Affective Disorders**, 57(1-3), 267-272.

[25] Sırakaya, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmen adaylarının problemlı internet kullarımlarının incelenmesi” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 28(1), 356-368.

[26] Türkiye İstatistik Kurumu (2013). Yılı hane halkı bilişim teknolojileri kullanımı araştırması. [Çevrim-içi: <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569>], Erişim tarihi: 30.01.2014

[27] Ünal, T. A. (2012). BÖTE bölümü öğrencilerinin internet kullanım özellikleri ve tercihlerinin incelenmesi. **Online Academic Journal of Information Technology**, 3(6), 27-45.

[28] Wang W. (2001). Internet dependency and psychosocial maturity among college students. **International Journal Human Computer Study**, 55(6), 919-938.

[29] Yellowlees, P. M., & Marks, S. (2007). Problematic internet use or internet addiction? **Computers in Human Behavior**, 23(3), 1447-1453.

[30] Yılmaz, M. B. (2008). **İlköğretim 6.ve 7.sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi**. IETC, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

[31] Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder **American Psychological Association**, Toronto, Canada, .

[32] Young K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. **American Behaviour Scientist**, 48, 402- 415.